

„Dragă Regină Maria” – scrisori de la cetățeni americani adresate suveranei României (1926)

ADRIAN-SILVAN IONESCU

În 1926, Regina Maria reușește să își pună în aplicare vechiul vis de a vizita Statele Unite ale Americii. Despre acest turneu glorios au fost publicate, de-a lungul timpului, mai multe cărți, studii și articole, fie folosind impresii personale, când era vorba de aceia care se aflaseră în suita regală, fie apelând la informații din presa timpului¹. Totuși, nimeni nu a valorificat substanțială corespondență primită de la americani, ce se păstrează la Direcția Arhivelor

¹ C. Constante, *Călătoria M.S. Regina Maria în Statele Unite. Cum a fost primită M.S. Regina în America – impresiile unui ziarist american*, București, Tipografia Dorneanu, 1927; *Vizita M.S. Regina Maria la New York, 23 noiembrie 1926*, f.a.; Constance Lily Morris, *On Tour with Queen Marie*, Robert M. McBride Company, New York, MCMXXVII; Nicolae Petrescu, *Regina Maria în Statele Unite*, în „Buletinul Institutului American din România”, vol. II-III/1935-1936; Dr. E. Lucaciu, *M.S. Regina Maria printre românii din Statele Unite*, în „Buletinul Institutului American din România”, vol. II-III/1935-1936; Radu A. Florescu, *Amintirea călătoriei M.S. Regina Maria în America*, în „Buletinul Institutului American din România”, vol. II-III/1935-1936; Harold Norman Denny, *Mr. Babbitt Draws a Queen*, în „The Forum”, [1927]; Terence Elsberry, *Marie of Romania*, St. Martin's Press, New York, 1972, p. 193-209; Hannah Pakula, *The Last Romantic*, Simon and Schuster, New York, 1985, p. 339-355; Giovanni Lista, *Loïe Fuller, danseuse de la Belle Époque*, Paris, Stock-Éditions d'Art Somogy, 1994, p. 421-598; Gene Smith, *Queen Marie. In the delirium of the 1920 s, she became, for a little while, the most popular woman in the country*, în „The American Heritage”, vol. 54, nr. 6/October 1994; Guy Gauthier, *Missy, Reine de Roumanie*, Paris, Editions France-Empire, 1994; Idem, *Missy, Regina României*, București, Editura Humanitas, 2000, p. 293-294; Linda Brady Tesner, *Maryhill Museum of Art*, Arcus Publishers, Portland, [1999], p. 34-48; Emma Porfireanu, „Putting Romania on the Map”: *The American Press and Queen Marie's Visit to the United States, October-November 1926*, în vol. *Romania and Western Civilization*, Iași, The Center for Romanian Studies, 1997, p. 339-352; Ioan Spătan, *Regina Maria printre românii din Statele Unite ale Americii*, în „Muzeul Național”, XI/1999; Adrian-Silvan Ionescu, *Jurnalul călătoriei din 1926 al Reginei Maria în Statele Unite ale Americii*, în vol. *Romania and Western Civilization*, p. 295-338; Idem, *Queen Marie of Romania and the American West*, în vol. *In Honorem Paul Cernovodeanu*, București, Editura Kriterion, 1998; Idem (editor), *America Seen by a Queen. Queen Maries Diary of Her 1926 Voyage to the United States of America*, Bucharest, The Romanian Cultural Foundation Publishing House, 1999.

Naționale Istorice Centrale, în fondul *Casa Regală. Regina Maria. Personale*, în câteva dosare impozante: II/8/1926, II/9/1926, II/10/1926, II/11/1926, II/12/1926, II/13/1926.



Regina Maria în 1926

În tot timpul călătoriei – și chiar înainte de a pune piciorul pe pământ american, ca și mult după ce îl părăsise – Regina Maria a fost asaltată de o abundentă corespondență de la localnicii dornici să o salute, să îi facă un compliment, un cadou, o invitație sau o solicitare. Simona Lahovary – Symki –, doamna de onoare și secretara Reginei, nu mai prididea să claseze și să răspundă la scrisorile și telegramele sosite zilnic pe numele stăpânei sale, fie la hotelurile și reședințele din localitățile în care poposea, fie în trenul special cu care se deplasa. În funcție de importanța epistolelor, acestea, fie erau transmise suveranei, spre a le citi și a răspunde perso-

nal, fie se dactilografia un răspuns stas, semnat chiar de secretară.

Din parcurgerea acestei bogate corespondențe se poate desluși spiritul americanilor deceniului al treilea și felul în care aceștia se entuziasmau în fața unei reprezentante de vază a Lumii Vechi. Neobișnuiți cu formulele protocolare folosite în cazul unui cap încoronat, mulți americani nu se formalizau și i se adresa ca unei cunoștințe dragi și apropiate, în termeni familiari, dar respectuoși: *Draga mea Regină Maria, Dragă Regină Maria, Adorată Regină, Stimată Doamnă, Frumoasă Doamnă, Dragă și iubită prietenă* etc. Una dintre expeditoare, doamna J. E. Featherstone, președinta Federației Cluburilor Fe-

meilor din Dakota de Nord, se scuza că nu știe să i se adreseze așa cum ar trebui: „Vai, Doamne! Știu că voi eșua în chip jalnic în efortul de a mă adresa cum se cuvine Majestății Voastre, dar este distanță mare între preeriile Dakotei de Nord și Curtea României”².

În multe școli americane elevii făceau compuneri pe tema vizitei Reginei României – frumos caligrafiate pe coli dictando, decorate cu portrete ale suveranei, tăiate din ziare și lipite, alături de stelute din staniol – pe care învățătoarele le expediau pe adresa Reginei Maria³. Majoritatea expeditorilor infanțili – iar aceștia erau extrem de mulți – îi urau bun venit și îi solicitau fotografii cu autograf⁴, cărora secretariatul, la începutul călătoriei, le îndeplinea prompt cererea, dar, observându-se diminuarea simțitoare a stocului de cărți poștale ce purtau chipul Reginei, a devenit mai parcimonios și, printr-o elegantă formulă de răspuns – care, desigur, dezamăgea pe toți aceia care așteptau cu înfrigurare imaginea mult râvnită – explica imposibilitatea de a le satisface dorința.

O fetiță îi trimitea suveranei un portret pictat de ea, cu acuarele, pe un cartonaș, cu naivitatea specifică vârstei⁵. Un băiețuș pe nume Gregory Fruit trimite un cadou pentru alt băiețuș de vârsta sa din România, sperând să-l facă la fel de fericit cum a fost el văzând-o pe Majestatea Sa la Hotel „Ambasador” din New York⁶. Copii – dar și maturi – o anunță pe Regina Maria că sunt născuți în aceeași zi cu ea, pe 29 octombrie, și o felicită pentru apropierea acestei aniversări, celebrată pe pământ american⁷.

Unii corespondenți trimit poeme închinete nobilei vizitatoare⁸; alții, compoziții muzicale⁹. Un cvartet cere să cânte pentru ea, spre a-și statua poziția artistică prin aprobarea și aprecierea regală¹⁰. Compozitorul Louis J. Livingston dorea să-i dedice un vals care să-i poarte numele – *Queen Marie's Waltz* – intenționând să doneze banii obținuți din vânzarea lui pentru veteranii, răniții și văduvele de război¹¹. Oferta este, însă, refuzată. Un locuitor din Shelby, Ohio, Ralph Albirne, muncitor într-o fabrică de tuburi de oțel dar, în timpul liber,

² D.A.N.I.C., fond *Casa Regală. Regina Maria. Personale*, dosar II/8/1926, fila 189.

³ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, filele 79-82, 91-116.

⁴ *Ibidem*, filele 3, 4, 8, 37, 50, 117.

⁵ *Ibidem*, vol. I, fila 81.

⁶ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 6.

⁷ *Ibidem*, filele 3, 130-131, 158-159, 204, 205.

⁸ *Ibidem*, filele 25-27, 58, 67, 176-178, 197-198; dosar II/10/1926, filele 52, 52-54, 95-96, 156, 243-247.

⁹ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. I, filele 234-236.

¹⁰ *Ibidem*, filele 253-254.

¹¹ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 190.

fabricant de acadele, îi solicită suveranei să-i destăinuie care sunt bomboanele ei preferate pentru a aplica – dacă este de acord – regalul autograf pe ambalajul aceluia sortiment, fapt ce i-ar fi asigurat succesul comercial având drept finalitate deschiderea unei fabricuțe de dulciuri¹².

Asociații de binefacere ori particulari fac donații pentru orfanii și săracii din România, unele chiar foarte modeste, de doar câțiva dolari – 2\$¹³ sau 5\$¹⁴ – uneori provenind chiar de la alți nevoiași, ce-i drept americani, precum economiile obținute, prin cerșit, de copiii vagabonzi¹⁵.

Uneori sunt făcute cadouri de mare valoare pe care, după caz, suverana le acceptă – așa cum a fost o mașină de scris silențioasă a firmei „Remington”, pe care fusese aplicat cifrul regal¹⁶ – sau le refuză – precum pianul produs de casa canadiană „Heintzman & Co”¹⁷. I-au fost dăruite cele mai ciudate obiecte: alături de broșuri cu imnuri sau povestiri religioase¹⁸ i-au fost trimise țigarete, de tipul celor preferate de sora sa, Baby, pe care aceasta le fuma în Spania¹⁹, și chiar un curcan de la celebra crescătorie din Conrad, Montana, de unde își făcea aprovizionarea însuși președintele Coolidge și cabinetul său, de Ziua Recunoștinței (Thanksgiving Day)²⁰, când această zburătoare constituia alimentul tradițional al importantei sărbători americane. Cunoscându-se dragostea Reginei pentru flori, i-au fost trimise diverse semințe²¹ care, desigur, au bucurat-o pe beneficiară mai mult decât alte cadouri pentru că avea să le folosească la îmbogățirea a ceea ce numea „grădinile ei de amintiri”. Pentru a-și aranja frumos buchetele primite de la toată lumea, G. Sorlie, guvernatorul statului Dakota de Nord, îi oferă o vază de porțelan local, material în care ținutul era foarte bogat²².

Bănuind că Regina are simțul umorului, unii expeditori i-au trimis caricaturi apărute în ziare și care aveau legătură cu vizita sa în Lumea Nouă. La scrisoarea din 18 octombrie 1926, Lillian Riley atașează o caricatură publicată în ziua precedentă în periodicul „Daily Times-Star”²³, ce reprezenta Statuia

¹² *Ibidem*, filele 229-232.

¹³ *Ibidem*, fila 69.

¹⁴ *Ibidem*, fila 59.

¹⁵ *Ibidem*, fila 68.

¹⁶ *Ibidem*, fila 161.

¹⁷ *Ibidem*, fila 132.

¹⁸ *Ibidem*, filele 14-20.

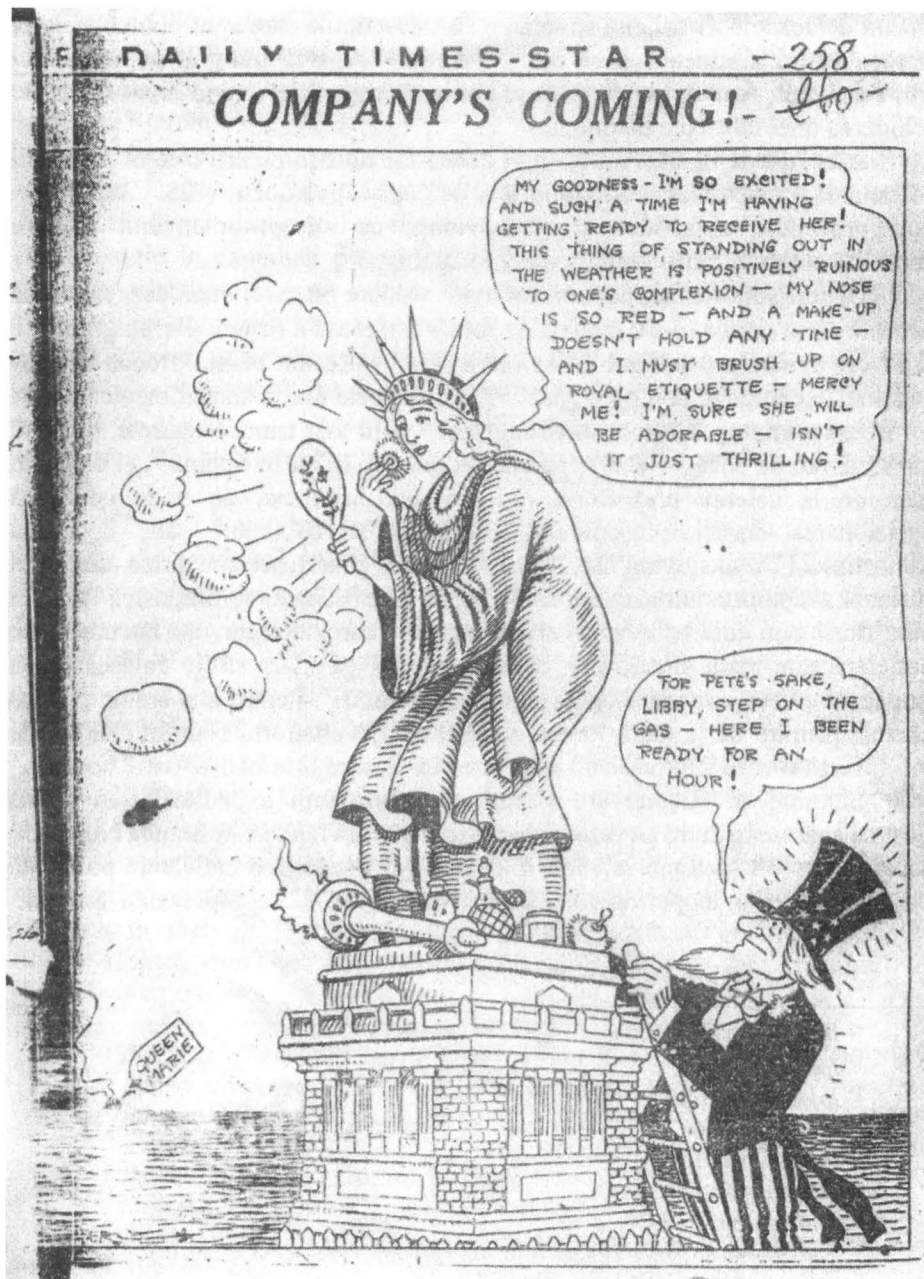
¹⁹ *Ibidem*, dosar II/13/1927-1928, fila 136.

²⁰ *Ibidem*, dosar II/10/1926, fila 238.

²¹ *Ibidem*, filele 55-56.

²² *Ibidem*, fila 50.

²³ *Ibidem*, dosar II/8/1926, fila 258.



Libertății fardându-se în vederea primirii Reginei Maria, al cărei pachetot se vedea apropiindu-se la orizont, în vreme ce Unchiul Sam, în frac și cu obișnuitul său ȕilindru pe cap, s-a urcat pe scară pentru a ajunge la soclul monumentului și a o zori pe „Libby” să-și termine ferchezuiala (vezi fig. de la p. 250).

O altă caricatură, apărută în „The Columbus Dispatch”, din Columbus, Ohio – preluată și de „The Literary Digest” și de „The Kansas City Star” –, poartă legenda: „După primele două săptămâni te simți al naibii de singur” și-l reprezintă pe Regele Ferdinand, cu coroana pe cap și pipa în gură, dar încins cu șorȕ și spălând vasele în bucătărie, șoptind doar pentru el: „Mă întreb unde este Maria în seara aceasta?”²⁴ (vezi fig. de la p. 2). Cea care trimisese desenul, doamna Carolyn Benton Cockefair din Warrensburg, Missouri, îl considera atât de amuzant încât ea și apropiații făceau haz de el tot timpul, la cină, la ceai sau la partida de bridge, considerându-l un exemplu peremptoriu de umor american pe care merita să i-l împărtășească Reginei²⁵.

Dar se întâmpla ca unii dintre corespondenȕi să nu trimită nimic ci, dimpotrivă, să-i ceară o favoare, ca ultimă soluȕie pentru rezolvarea problemelor pe care le aveau, în speranȕa că buna regină, a cărei caritate avea deja mare faimă, le va acorda sprijinul. Câte iluzii și idealuri nu au fost legate de prezenȕa Reginei Maria în America și de proverbiala ei generozitate! Astfel, un miner, grec de origine, care își pierduse piciorul într-un accident, îi solicita un ajutor pecuniar, oricare ar fi fost acela²⁶, iar un tânăr îi cerea un împrumut, pentru a-și putea efectua studiile la colegiu²⁷. Josie B. Stewart, poștăriȕa din Sylvan Grove, Kansas, nu se sfiește să roage a-i fi date hainele pe care nu le mai purta suverana, promiȕând că va acoperi chiar ea taxele poștale...²⁸. Acest tip de epistole denotă marele renume pe care îl avea Regina Maria pentru munificenȕa sa și pentru felul cum se interesa de soarta săracilor și suferinzilor din țara ei, dând o speranȕă și celor din străinătate că ar putea beneficia de această dărnicie.

I-au fost făcute oferte de a fi portretizată: doamna Charlotte Chan cere aprobarea pentru a-i face un portret miniatură după o fotografie²⁹, doamna Anna Coleman Ladd cere privilegiul de a-i poza în vederea modelării unui bust, ea fiind autoarea unor sculpturi ce reprezentau chipurile unor celebrităȕi ca Eleonora

²⁴ *Ibidem*, dosar II/11/1926, vol. II, fila 24.

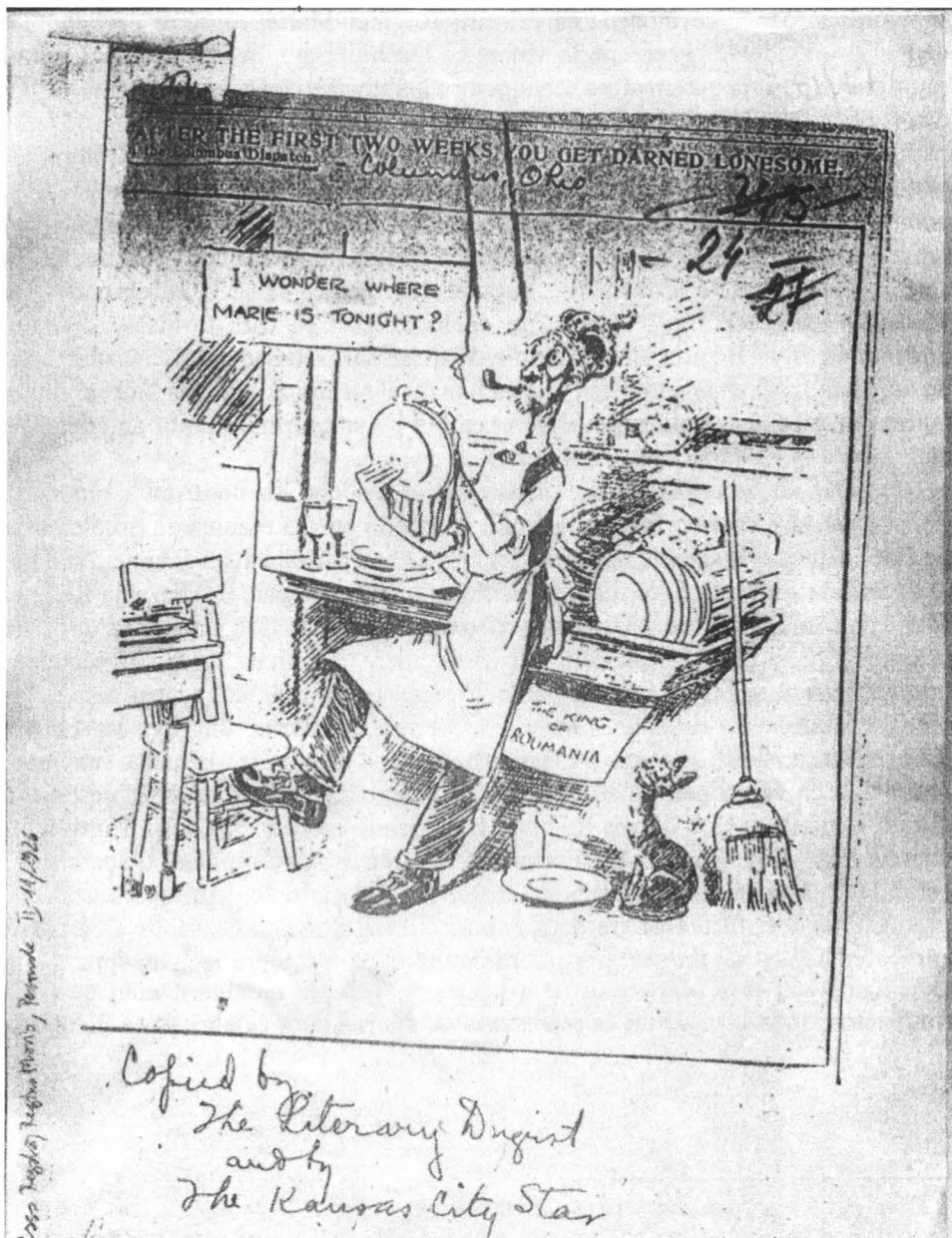
²⁵ *Ibidem*, filele 22-23.

²⁶ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 51.

²⁷ *Ibidem*, filele 38-39.

²⁸ *Ibidem*, dosar II/10/1926, fila 217.

²⁹ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, filele 12-13.



Duse, Ana Pavlova, Ethel Barrymore și Anne Morgan³⁰; fotograful Nickolas Muray din New York tânjea, la fel, pentru o ședință de poză, împreună cu copiii³¹ – solicitări declinate elegant, dar ferm. Alteori, însă, operele de artă au fost acceptate cu plăcere: Florence Newton McCall din Atlantic City, New Jersey, trimite un portret, încă ud, pentru că lucrase la el până în ultimul moment, înaintea sosirii în stație a trenului regal: se oferă să mai execute unul dacă îi erau furnizate fotografiile ale suveranei în costumul purtat la încoronare³². Pictorul E. M. Burt se arată dornic să ofere o lucrare de-a sa dacă i se comunica subiectul care i-ar fi fost pe plac Reginei; în partea de sus a scrisorii, secretara a notat opțiunile stăpânei sale, care se orientau spre peisaje de la Wind River, Big Canyon (probabil Grand Canyon!) sau scene cu indieni³³.

Opera literară a Reginei Maria era binecunoscută în Statele Unite și stârnea interesul de a fi înscenată: Studiourile „Universal Pictures” propuneau să facă un film inspirat de una dintre povestirile sale³⁴, iar coregraful Ottokar Bartik, de la Opera „Metropolitan” din New York, dorea să obțină o audiență pentru a-i prezenta Reginei un balet după un libret semnat de ea³⁵.

Un operator de la Studiourile „William Fox” din Hollywood, sperând că Regina va veni și în California – deși acest stat nu fusese inclus în programul vizitei –, se oferea să facă mai multe probe de film cu suverana și principesa Ileana, promițând că ele vor fi unicele beneficiare ale peliculei și că el nu o va folosi în scopuri publicitare³⁶.

Oferta este respinsă, căci vizitatoarea respecta recomandările ce i le făcuse Loïe Fuller de a nu se lăsa filmată, sub nici o formă. De altfel, suverana se exprimase și în presă împotriva filmării, într-un interviu apărut în „Illinois State Register” din Springfield, pe data de 14 octombrie 1926: „Nu m-ar amuza deloc să joc pe regina într-un film. Nu aș face-o pentru nici o sumă. Am notificat celor din America faptul că nu voi permite să fiu filmată, nici chiar în timpul plecărilor și venirilor mele zilnice. Ador filmul, dar ca spectator”³⁷. La fel este refuzată și invitația de a vizita, împreună cu suita, Studiourile „Cosmopolitan” din New York, care erau proprietatea magnatului presei, William Randolph Hearst³⁸.

³⁰ *Ibidem*, vol. I, filele 114-115.

³¹ *Ibidem*, fila 95.

³² *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 204-205.

³³ *Ibidem*, filele 236-237.

³⁴ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. I, fila 81.

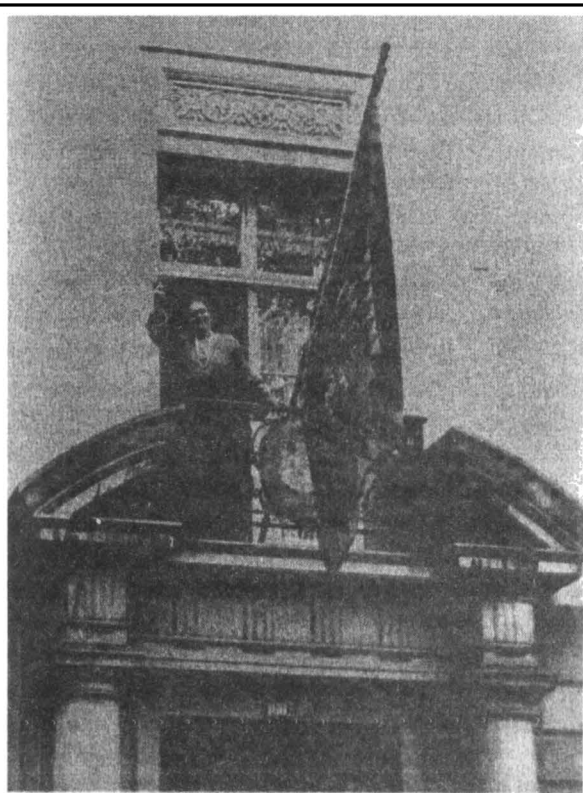
³⁵ *Ibidem*, fila 96.

³⁶ *Ibidem*, dosar II/8/1926, fila 58.

³⁷ *Ibidem*, fila 104.

³⁸ *Ibidem*, dosar II/10/1926, fila 39.

Nu lipsesc nici invitațiile, mult mai prozaice și cuceritor de naive de a face vizite unor oameni simpli, dar mândri de familia și de gospodăria lor: aflând că Regina dorea să vadă o bucătărie americană, o femeie din Vermont o invită la marea ei fermă, pentru a petrece împreună o săptămână și a se familiariza cu



Regina Maria în balconul Legației României din Washington

viața rurală din lumea Nouă³⁹; o alta o invită să-i vadă apartamentul amplasat într-o zonă a New Yorkului populată de americani de condiție medie care, însă, trăiesc fericiți de confortul oferit de un spațiu mic și agreabil⁴⁰; Estelle Hoyt din Kansas City o poartă la cină, pentru a observa cum trăiesc, ce mănâncă și ce vorbesc în timpul mesei americanii obișnuiți⁴¹.

I se fac, de altfel, multe alte invitații la prânz sau cină⁴².

Americanii simpli au îndrăgit-o cel mai mult pe Regina Maria și, cu sentimente curate exprimate în termeni nesofisticați, își arătau dragostea ce le-a inspirat-o: „(...) ați găsit cheia către inima Americii”

spunea o tânără văduvă din Texas, Edna Moore, adăugând că femeile texane nu doreau altceva decât să o poată vedea pe suverană⁴³. Același lucru și-l dorea și doamna Featherstone – cea care își declinase nedeprinderea de a se

³⁹ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 133.

⁴⁰ *Ibidem*, filele 138-145.

⁴¹ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 59-60.

⁴² *Ibidem*, filele 84-85, 158.

⁴³ *Ibidem* filele 221-222.

adresa unui cap încoronat – și ruga ca, la trecerea trenului prin stația Valley City, Dakota de Nord, suverana să stea la fereastra vagonului, ori pe platforma de observație⁴⁴.

Mai multe fete recent născute fuseseră botezate cu numele Maria, în cinstea înaltei vizitatoare⁴⁵. Este chiar solicitată să boteze o fetiță a cărei mamă, pe jumătate româncă, se numea tot Maria. După ce își explica ascendența și proveniența propriului nume, Marie-Bernice Weber din Little Rock, Arkansas, o ruga pe Regină să-i fie nașă fiicei sale, pe care intenționa să o educe în România⁴⁶. Suverana este de acord și se stabilește ca ceremonia să se desfășoare la St. Louis, pe 12 noiembrie; dar, spre surprinderea regalei nașe – așa cum relata și în jurnalul său – fetița ajunsese deja la vârsta de 3 ani, ceea ce dădea o notă ridicolă situației.

Vibrante sunt scrisorile de la foștii militari care luptaseră în Europa, în timpul războiului mondial. La fel ca și soldații români, ei simțeau că vor afla compasiune în sufletul Reginei, „Mama Răniților”. Urându-i bun venit pe pământ american, un fost prizonier de război, James F. Walker din Brooklyn, își amintea că în timpul detenției cunoscuse un soldat român, captiv ca și el, cu care se împrietenise, Anton Giulescu din București; când americanul suferise de gripă, românul îl îngrijise și-i povestise lucruri frumoase despre Regină și țara sa⁴⁷. Un alt veteran, David Glicksman din New York, relatează că s-a aflat în distribuția unei scenete interpretate de militari în fața Reginei României, la Cazinoul din Aix-les-Bains, și că fusese răsplătit cu o medalie românească pe al cărei avers era efigia suveranei, pe care o și imprimă pe coala de hârtie; în încheiere, roagă să-i fie trimisă o fotografie a nobilei destinatăre care îi fusese promisă chiar de atunci⁴⁸. Dar cea mai duioasă este cererea unui invalid de război din Denver, Colorado, Hal C. Hendrix, de a se ruga lui Dumnezeu și pentru ei, foștii soldați care s-au jertfit în Europa⁴⁹.

Uneori pline de patetism, alteori pline de candoare sunt și epistolele unor venerabili veterani ai Războiului Civil din 1861-1865, buncii și străbuncii eroilor din primul război mondial, mai sus-amintiți. Asbury F. Haynes, de 84 de ani, foarte religios, metodist convins, ce adesea făcea referiri la exemple moralizatoare din *Biblie*, își povestește participarea la campanie și diversele bătălii în care luptase, culminând cu aceea de la Sailors' Creek, Virginia, de pe 6 aprilie 1865, când a capturat un steag sudist și a făcut 405 prizonieri,

⁴⁴ *Ibidem*, dosar II/8/1926, fila 189.

⁴⁵ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 78, 99.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar II/8/1926, filele 51-53.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. I, fila 4.

⁴⁸ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, filele 206-207.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 198-200.

inclusiv un colonel⁵⁰. Un altul, tot de 84 de ani, Alfred French din Washington – ce își pierduse brațul drept în luptă, când avea doar 19 ani – îi trimite poezii scrise de el⁵¹. În sfârșit, un alt veteran, în etate de 85 de ani, Geo O. Brown din Baltimore, Maryland, îi solicită Reginei un autograf pentru că, de 60 de ani, colecționa semnăturile oamenilor celebri, prima fiind aceea a generalului și dictatorului mexican Antonio López de Santa Anna⁵². De altfel, autograful era o

cerere curentă care îi era adresată Reginei Maria atât de copii cât și de maturi: semnătura reprezenta o valoare în sine care, totuși, nu avea echivalent pecuniar și nici nu putea fi valorificată.

Emily Hoop din Ellensburg, Washington, expediază, prin colet poștal recomandat, *Noul Testament* ce-i fusese oferit de Regina Victoria la jubileul celor 50 de ani de domnie, în 1887, cu rugămintea ca Regina Maria și copiii ei să-și alăture autografele de cel al bunicii și străbunicii lor⁵³.

Unii expeditori încercau să își clarifice îndepărtatele și încurcatele relații de



rudenie europeană și pretenziile ascendențe nobiliare ce ajungeau până la Casa de Hohenzollern. Plină de naivitate este epistola unei doamne din Galion, Ohio, Lee Thoman, care se plângea că sora ei a fost forțată de un străin venit din Germania să se mărite cu el; acela afirmase că este bogat, că este fiul Kaiserului și cumnatul

⁵⁰ *Ibidem*, dosar II/8/1926, filele 5-8.

⁵¹ *Ibidem*, fila 324.

⁵² *Ibidem*, fila 403.

⁵³ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 97-98, 141-142.

Reginei Maria, că dezertase din armata prusacă și se refugiase în Lumea Nouă pentru a scăpa de persecuții, dar că și acolo se temea să nu fie identificat și, de aceea, folosea numele fals de Schultz. Pentru respectiva familie veneticul era o povară, iar semnatară scrisorii spera să primească o lămurire de la destinatară în privința identității acestuia⁵⁴. Secretariatul regal răspunde cu răceală și recomandă să se adreseze poliției sau consulatului german.

O altă corespondentă, la fel de ciudată, Henrietta Gilderaleeve din Severance, Kansas, presupunea că este rudă cu Regina pentru că, atunci când era copil, i se spusese că rudele ei aveau, în Europa, o casă mare sau un castel, iar ea avea convingerea că fusese furată și adusă în America. Scrisoarea era destul de incoerentă, iar după caligrafie și sintaxă evidenția faptul că expeditoarea nu beneficiase de prea mulți ani de școală. Sunt amestecate informații confuze despre un domn Mark din România, care constatase, după fotografiile vechi ale familiei, asemănări cu membrii familiei regale; un alt personaj, Henry, se însurase cu mama ei când ea avea doar 3 ani. Expeditoarea se interesa dacă nu cumva vreun tânăr sau tânără fugise sau fusese alungat de la Curte și se refugiase în Statele Unite. Ea însăși avea convingerea că rudele de care vorbea aveau o educație aleasă, cunoșteau franceza, latina și ...americana. O prietenă sau rudă îi trimisese mamei sale dantele și broderii fine, iar nepoata acesteia semăna cu însăși Regina Maria. Semnatară se oferea să trimită, pentru confirmare, fotografiile rudelor sale⁵⁵. La o asemenea misivă aberantă nu s-a considerat oportun să se dea vreun răspuns. Godfrey Leiberg din Spokane, confundând, probabil, România cu întreaga Europă și casa domnitoare a acesteia cu toate casele regale ale Lumii Vechi, cere informații despre tatăl său, John Bernard Leiberg, născut la Malmö, în Suedia, pe 7 octombrie 1853, și mort la Eugene, Ohio, pe 29 octombrie 1913, care se credea că avea origine nobilă și că descoperise o comoară⁵⁶.

Un profesor de la școala din Mount Hermon, Massachusetts – care făcea și invitația de a-i fi vizitată instituția de cultură – afirma că este de spiță nobilă, văr cu ultimul țar al Rusiei, numele său adevărat fiind Constantine Joseph Nikiefferoff și nu J. Constantine Kieffer, cum își semna epistola⁵⁷. Tot la familia Romanov se referea și doamna M. B. Makligh, care își amintea că, în 1872, când marele duce Alexei venise la vânatoare de bizoni în preerii, la balul ce fusese organizat în cinstea lui la Louisville, Kentucky, mama sa dansase cu acesta; în

⁵⁴ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 40.

⁵⁵ *Ibidem*, filele 222-226.

⁵⁶ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 166-175.

⁵⁷ *Ibidem*, filele 57-58.

posesia corespondentei se afla programul, îngălbenit de vreme, al balului, ce purta blazonul imperial⁵⁸.

Și în America se aflau nobili de viță, chiar dacă nu erau avuți, așa cum afirma, cu ironie și dispreț la adresa bogătașilor, Gordon Monges Ash din Frederick, Maryland, ce se recomanda drept genealogist, crainic și maestru de

ceremonii al Ordinului Național al Vlăstarilor Cavalerilor Coloniali: „(...) În timpul primei și recentei dumneavoastră vizite în țara mea, fără îndoială că ați întâlnit mulți oameni încântători. Cu toate acestea, a fost, probabil, total imposibil, ca un oaspete regal, să evitați contactul personal cu obișnuita hoardă de «nulițăți». Cei din urmă neavând, totuși, altceva care să-i recomande decât uriașul lor avere.

Oricât ar părea de ciudat Majestății Voastre, noi, cei din America, putem, totuși, să ne fălim cu câteva familii de neam ales (vechi, nobil, ce zic, regal). Însă acești des-



Regina Maria conversând, de pe platforma de observație a vagonului, cu americanii veniți la gară să o salute

cendenți nu se evidențiază, totdeauna, în societate din cauza fondurilor insuficiente pentru a întreține case mari etc., necesare petrecerilor îmbelșugate.

⁵⁸ *Ibidem*, filele 125-127.

Da – în democratica Americă avem, într-adevăr, tradiții de familie în conformitate cu care trăim și, ca o regulă, refuzăm să ne amestecăm cu bogăția vulgară și insolentă”⁵⁹.

Cei care aveau legături cu România, fie prin naștere, fie prin rudenie sau prietenie, i se adresau vizitatoarei evocând, admirativ, plaiurile țării și personalitatea suveranei. Roy Sanders, o tânără orfană din Brooklyn, ai cărei părinți proveneau din România și-i povestiseră despre Regina Maria, regreta că, din cauza mulțimii, nu-și putuse împlini visul de-o viață de a o vedea pe cea pe care o considera o crăiasă din basme și solicita o poză, ce ar fi făcut-o fericită; la rândul ei, își trimitea portretul pe care scrisese „Să vă binecuvânteze Dumnezeu și să vă țină în viață de-a pururi, frumoasa mea Regină”⁶⁰. Și negustorul A. K. Deutsch din Milwaukee roagă să-i fie trimisă o fotografie autografiată, pe care intenționa să o expună într-o vitrină alături de o serie de costume populare cu care voia să le faciliteze concetățenilor săi cunoașterea României, de unde se trăgea tatăl său și unde mama sa, deși vieneză, fusese educată; ambii părinți îi vorbiseră despre Regina pe care o admirau foarte mult și, de aceea, el dorea să o omagieze în acest mod original: „Dacă este posibil, doresc să fac ceva pentru a aduce viața românească în fața comunității noastre și, într-o mică măsură, am intenția să expun într-una dintre vitrinele noastre o mare colecție de rochii similare celor prezentate și purtate în țara dumneavoastră. Această colecție va fi expusă în jur de 10 noiembrie și dacă Înălțimea Voastră ați fi atât de milostivă încât să ne îndatorați cu fotografia dumneavoastră autografiată, aceasta nu ar fi doar o amintire mult prețuită ci și o parte vie a imaginii pe care suntem nerăbdători să o înfățișăm prietenilor noștri”⁶¹.

Niște evrei născuți în România, stăpâniți de nostalgia țării, cer audiențe la Regină, fie și pentru trei sau cinci minute, așa cum a precizat David Abramowitz din Toronto⁶², sau dr. Abraham Benjamin din New York⁶³.

O americană, Clara Faust Wendt din Mitchell, Dakota de Sud, care copilărise la Ploiești, pentru că tatăl său fusese reprezentantul lui „Standard Oil Company”, își amintea cu plăcere de acei ani când o văzuse pe Regină la Școala „Gottesegen”, unde expediatoarea era elevă, și se bucura că nobila vizitatoare a îndrăgit America și oamenii acesteia la fel cum ea îndrăgise România și pe români⁶⁴.

⁵⁹ *Ibidem*, dosar II/11/1926, filele 227-229.

⁶⁰ *Ibidem*, dosar II/13/1927-1928, filele 130-131.

⁶¹ *Ibidem*, dosar II/8/1926, filele 370-371.

⁶² *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. I, filele 256.

⁶³ *Ibidem*, filele 263-264.

⁶⁴ *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 139-140.

Doamna Arabella Page Rodman din Los Angeles fusese oaspete al Reginei în 1923, la Palatul Cotroceni, și o văzuse la o paradă călărind în fruntea Regimentului 4 Roșiori. Ea evoca aceste dragi amintiri în epistola prin care își exprima speranța că în itinerarul regal avea să fie inclusă și California, unde corespondenta se oferea să-i fie cicerone pentru arhitectura specifică locului⁶⁵. Din păcate, însă, Coasta de Vest nu era trecută în program.



*Regina Maria și Samuel Hill, întâmpinați la gară de oficialități
(6 noiembrie 1926)*

Un grup de foști membrii ai Crucii Roșii Americane, care activaseră în România în timpul războiului și-i fuseseră prezentați suveranei, i-au trimis o scrisoare cu fierbinți urări de bun venit în Lumea Nouă⁶⁶.

Unii americani expediază cadouri mai ciudate, precum horoscopul ce i-l întocmise reverendul Arthur W. Brooks de la Epiphany Guild of America din New York⁶⁷, iar Alfred W. Lawson, proprietarul unei companii aviatice de transport civil, îi trimite cartea *Manlife* (Viața omului), spre a găsi într-însa rețeta

⁶⁵ *Ibidem*, filele 86-87.

⁶⁶ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. I, fila 195.

⁶⁷ *Ibidem*, filele 143-147.

de a trăi peste 100 de ani, „pentru a spori binele pe care îl veți face omenirii în timp ce sunteți aici”⁶⁸. Doamna Harriett Alteana McAdot din Boston, mamă a opt copii, se oferă să îi facă Reginei o prăjitură foarte bună, după rețetă proprie, delicată din care se înfruptaseră și președintele Coolidge și guvernatorii din Vermont, Rhode Island și Massachusetts, cărora le-a trimis preparatul⁶⁹. O doamnă din Kansas City îi trimite în dar o pernă pe care a lucrat, solid, cu acul, un peisaj⁷⁰.

Nu sunt rare nici sfaturile sau sugestiile pentru bunăstarea țării. Un corespondent din Spokane, Mowbray F. Pearson, îi prezintă suveranei, cu naivă seriozitate, truismul „munca aduce bogăție”, găsind ca soluție a avansării României salariile bune și impozitele moderate: „Vă iubiți poporul și ați venit în America spre a învăța cum îl puteți ajuta. Doriți ca el să fie fericit, dar pentru a fi fericit el trebuie să fie acceptabil de prosper. Pentru a fi prosper trebuie să fie ocupat. (...) Toți ocupați, toți cu bani (...) Evoluția este mai bună decât revoluția”⁷¹. Mayme A. Plummer din Seattle, cititor fidel al articolelor Reginei despre călătoria americană, observând din acele lecturi dorința autoarei de a se informa în cele mai variate câmpuri de activitate, se oferă să o inițieze în cultivarea grâului și a pomilor fructiferi după metodele folosite în ținutul Walla Walla din statul Washington, unde o și invită, pentru a se documenta la fața locului⁷². Este invitată să viziteze o fabrică de tractoare din Omaha, unde prezența ei ar fi o bună reclamă pentru întreprindere⁷³. La fabrica de ceasuri „Elgin”, din Illinois, este invitată nu de vreunul dintre directori ci de un simplu muncitor de origine greacă, Angelos A. Karaponous, care își argumentează curajul de a-i fi scris din considerentul vecinătății țărilor lor și prin rudenie, principesa Elisabeta, fiica suveranei, fiind Regină a Greciei⁷⁴.

Doamna Britton, din Wilbur, Washington, care posedă un portret al Reginei Elisabeta, datorat penelului lui Jean du Nouy, pe care îl achiziționase de la un fost soldat ce luptase în războiul mondial, se interesa dacă lucrare are vreo valoare și dacă personajul reprezentat este rudă cu destinatară⁷⁵. Corespondenta descria câteva elemente mai deosebite ale tabloului: un blazon încoronat în colțul din stânga jos și o dedicație scrisă în stânga sus: „À S.A.S. La Princesse de Wied / Hommage Respectueuse / Jean du Nouy / Castel Peleş / Novembre 22, 1898”.

⁶⁸ *Ibidem*, fila 271.

⁶⁹ *Ibidem*, filele 197-198.

⁷⁰ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 200.

⁷¹ *Ibidem*, dosar II/10/1926, fila 61.

⁷² *Ibidem*, filele 144-145.

⁷³ *Ibidem*, filele 64-68.

⁷⁴ *Ibidem*, filele 79-81.

⁷⁵ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 190.

Este evident că lucrarea fusese dăruită de pictor mamei Reginei Elisabeta, bătrâna prințesă Maria de Wied, și intrase prin cine știe ce mijloace în posesia fostului combatant american adus de vremurile tulburi ale conflictului armat în îndepărtata Europă.



Principesa Ileana. Regina Maria și Prințul Nicolae în Munții Stâncoși

ged, sfătuindu-l să nu se teamă de lifturile din zgârie-nori. În încheiere, corespondenta canină se prezenta, își declina numele, *Woh tee shias nue*, care însemna *Fetița*, și, pentru relevanță, atașa o fotografie⁷⁶. Regina Maria se prinde, ca totdeauna, în joc și face o ciornă de răspuns ca din partea cățelului său: „Către W.T.S.N. Nu am timp să scriu din America. Voi fi fericit să ajung

Dar cea mai amuzantă dintre epistole este aceea adresată nu Reginei ci lui Crag, cockerul ei, căruia, chipurile, îi scria – cu toată reverența datorată unui os domnesc – o cățelușă pechineză din Albany. Formula de introducere pe care o folosește este „Înălțimii Sale Prințului Crag”, iar în conținut este închipuit un scenariu în care expeditoarea, aflată în acea zi la plimbare, întâlnește mai mulți câini de rasă care s-au interesat de favoritul regal și i-au făcut „urări câinești”: să se bucure de multă supă, de legume și mușchi filé fra-

⁷⁶ *Ibidem*, filele 88-89.

acasă etc. Salutare! Crag”. Cu deosebitul său spirit ludic, Regina se distra din plin de asemenea glume.

Recunoașterea de care se bucura în rândul americanilor ca scriitoare și aprecierile acestora pentru activitatea sa publicistică o flatau foarte mult pe suverană. Un important număr de corespondenți îi omagiau calitățile literare și subliniau valoarea umanistă a scrierilor ei. W. Sterling Sutfin este unul dintre cei mai entuziaști expeditori care, în câteva rânduri, sintetizează trăirile unei întregi națiuni în fața literaturii pentru copii datorate Reginei: „Această însemnare nu este scrisă, de fapt, Reginei României ci, mai degrabă, creatoarei acelor minunate basme care au fost o sursă de bucurie pentru atât de mulți americani. Regret că corespondenții (*sic*) noștri de presă au neglijat să noteze că prinosul adus Majestății Voastre nu este doar pentru Regina Maria a României ci și un prinos de recunoștință pentru o femeie care i-a încântat pe americani cu poveștile ei”⁷⁷. La fel de bine primite fuseseră și articolele semnate de ea. Prin ele reușise să se apropie de sufletul oamenilor din Lumea Nouă și aceștia se familiarizaseră cu ea. „De ani de zile v-am cunoscut prin intermediul ziarelor și revistelor – scrie Blanche de Bois, profesoară din Searcy, Arkansas –. Am început să vă iubesc foarte mult. Prin articolele din «Good Housekeeping» m-am obișnuit mai bine cu dumneavoastră, iar «Impresiile mele din America» păreau scrisori personale, de la inimă la inimă. Sunteți idealul meu de femeie, o regină maiestuoasă. (...) Când elevii mei (da, sunt profesoară la o școală elementară) au învățat despre România, le-am spus despre dumneavoastră și țara dumneavoastră, iar inima mi s-a umplut de bucurie vorbind despre dumneavoastră. Sper că am plantat și în inimile lor dragostea pentru dumneavoastră”⁷⁸.

O bătrână menajeră din Toronto, care o știa pe Regină din copilărie, fiind angajată a unor familii din anturajul părinților ei, își arăta recunoștința pentru articole: „Vă mulțumesc pentru frumoasele scrisori din «The Star» pe care le-am citit cu regularitate și de la care am primit zi de zi încurajări. Viața este, cu certitudine, mai strălucitoare și mai plăcută”⁷⁹. „De asemenea, dorim să știți că, foarte adesea am fost mult amuzați, instruiți, luminați și foarte bine sfătuiți de PERFECȚIUNEA splendei și lungii serii de contribuții a Majestății Voastre la un număr din importanțele noastre ziare (americane)” – scria Paul M. King din Owenton, Kentucky⁸⁰. Un fost polițist din Londra, mutat în Syracuse, New York, Walter Jakes, ce se recomanda drept „un englez înfocat rezident în S.U.A.”, sublinia că articolele Reginei au lăsat o puternică impresie cititorilor care au

⁷⁷ *Ibidem*, fila 129.

⁷⁸ *Ibidem*, dosar II/11/1926, fila 248.

⁷⁹ *Ibidem*, dosar II/9/1926, vol. II, fila 4.

⁸⁰ *Ibidem*, dosar II/11/1926, fila 19.



Regina Maria, Principesa Ileana și Prințul Nicolae pe platforma de observație a trenului special

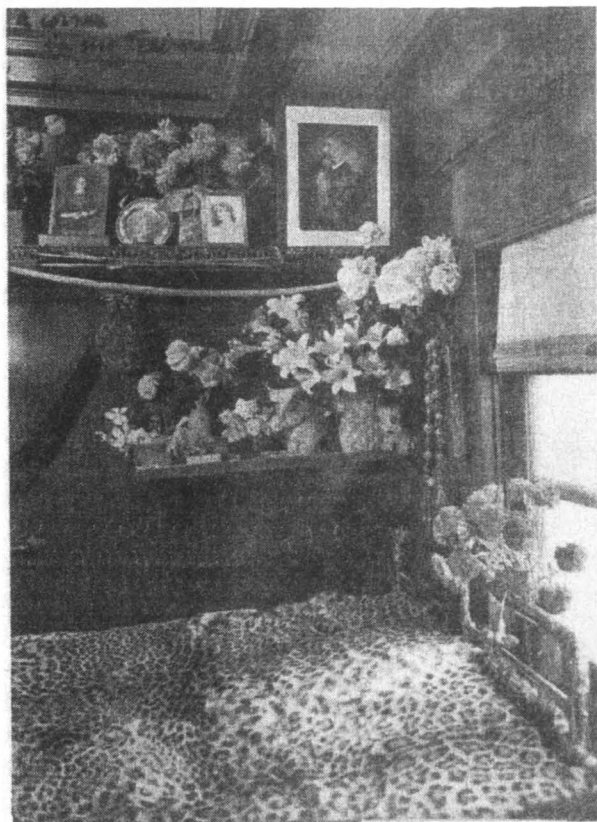
îndrăgit-o foarte mult și nu o vor uita niciodată: „(...) Mult înaintea recentei dumneavoastră vizite memorabile m-am bucurat de frumoasele și inspiratele articole din ziarele americane. Referitor la mesajul dumneavoastră de bun rămas din «Impresii din America», îmi permit să spun că niciodată nu am citit ceva scris cu mai mult duh, cu tact și discreție. (...) Dumneavoastră ați făurit deja un lanț de afecțiune și simpatie pe care Timpul poate că îl va îndoi, dar nu îl va rupe niciodată»⁸¹.

Două doamne din Seattle își expediază scrisorile în aceeași zi, 4 noiembrie, ambele conținând aprecieri la adresa autoarei articolelor

tipărite în ziarul local ost-Intelligencer”. Cea dintâi, Marguarite Carlson, care aștepta, cu impaciță, apariția zilnică a periodicului pentru a citi, avidă, impresiile de călătorie, mărturisește că și-ar fi dorit să fie una dintre fiicele Reginei pentru a beneficia de sfaturile ei; în efluviiile admirației sale considera că nobila vizitatoare are o inimă cât întregul oraș Seattle⁸². Ce termen de comparație mai elocvent putea fi găsit de o persoană care nu-și putea imagina ceva mai mare

⁸¹ *Ibidem*, fila 161.

⁸² *Ibidem*, dosar II/10/1926, filele 149-150.



*Compartimentul Reginei Maria din trenul special cu care
a traversat continentul american*

decât urbea în care locuia! Cealaltă corespondentă, Jean McLaughlin, dă frâu liber entuziasmului pentru rubrica semnată de suverană care, în fiecare dimineață, „venea ca un salut voios”⁸³. Cu interes îi urmărise și călătoria, iar în acea zi avusese chiar șansa să o vadă în timpul unei festivități în orașul ei și fusese impresionată de un simplu gest, aparent fără importanță, dar care, pentru localnici căpătase valoarea unei profunde comunicări umane: „Azi v-am văzut când treceați. V-ați întors să fluturați mâna spre copiii de la Școala Warren când «marele lor moment» trecuse și vă îndepărtați repede. Ce dulce

amintire le-ați lăsat – acel mic gest încântător! Din ce inimă milostivă trebuie să fi izvorât! Ne lăsați amintiri fermecătoare. Fie ca amintirile pe care le luați cu dumneavoastră din America să fie veșnic unele fericite. Adorata Regină a României și-a mărit regatul incluzând inima Americii”.

Dacă una dintre expeditoare și-ar fi dorit să fie fiică a Reginei, așa cum s-a văzut mai sus, o alta, Florence Traver din New York, dorea să fie româncă pentru a o avea suverană pe nobila vizitatoare; o admira încă din timpul războiului mondial și sperase foarte mult să o vadă și să o audă vorbind, ambele

⁸³ *Ibidem*, filele 134-135.

vise fiindu-i împlinite cu ocazia acestei călătorii. Atitudinea ostilă a unor ziare și opiniile critice ale unor gazetari nu trebuiau luate în seamă, recomanda corespondenta, pentru că presa *nu* este America: „Sper că dumneavoastră vă interesați de noi la fel de mult cum o facem și noi față de dumneavoastră. Îmi pare rău că ziarele au făcut anumite remarci nefavorabile despre dumneavoastră. Vă rog să nu ne judecați după ziare. Toți știm că ați venit aici numai cu dragoste pentru noi. Sper să vă întoarceți, totuși, cu acea dragoste”⁸⁴. Doamna Traver încheie arătându-și disponibilitatea de a ajuta România cu orice ar fi necesar – haine, jucării pentru copii sau bani – pentru că simțea că toți trebuiau să procedeze așa, și asigură că, în persoana ei, destinatară va găsi totdeauna o admiratoare plină de dragoste ale cărei gânduri și rugăciuni o vor urma pretutindeni.

Ce putea fi mai încurajator pentru Regina Maria decât faptul că poporul american, clasa de jos, o iubea și avea încredere în ea, așa cum declara, rituos, în scrisoarea sa, un locuitor din Chicago, James De Lory Rexurickle: „(...) Vă rog, luați acasă cu dumneavoastră acest gând – că eu și mulți alți americani cred în dumneavoastră și în munca dumneavoastră”⁸⁵. Același expeditor o sfătuia ca, de va mai veni în Statele Unite, să o facă incognito, „liberă de toate clicile și facțiunile pentru a putea circula nestingherită printre oameni din toate clasele, după pofa inimii, cu trenuri obișnuite, unde veți întâlni oameni de toate profesiunile și veți afla ideile lor în privința oricăror subiecte”.

Din toată această corespondență, bogată, se evidențiază dragostea și prețuirea fără rezerve pe care i-au arătat-o Reginei Maria americanii de rând, care îi perceperă sinceritatea și căldura sufletească, îi apreciaseră comportamentul natural și direct, lipsit de morga oficială a statutului înalt (pe care mulți dintre notabilii locali o afișau fără motiv), îi savuraseră discursurile și articolele în care descoperiseră stilul scânteietor al unei femei de spirit, care dorea să îi cunoască și vorbea pe înțelesul lor, de la inimă la inimă.

⁸⁴ *Ibidem*, dosar II/11/1926, fila 67.

⁸⁵ *Ibidem*, filele 4-5.